

CENA 85 Kč | PRO PŘEDPLATITELE 75 Kč

Rodinný život

3/25
ROČNÍK
XXXV.

TÉMA ČÍSLA
ČAS LOUČENÍ

Rodinný
život
35 let
s vámi

Lumír Kantor

Zázrak zrození i odcházení

DĚDOVY FÓRKY

Smrt v podzemní
garáži

ROZHOVORY

Ke kořenům
Strom života

BÁJEČNÁ ŽENA

S. Christine
De Vinne z USA

„Každá věc má svůj čas. Je čas rodit a čas umírat, čas plakat a čas se smát, čas hledat a čas ztrácet i čas mlčet a čas povídat...“

KAZATEL 3,1 NN

Čas slavení i loučení

Laco vždy začínal velká dobrodružství zcela nenápadně. Před 25 lety přišel s neškodnou otázkou: „Znáš časopis Rodinný život?“ S přátelským „ne“ člověk čeká, že vyvázne z nečekaných pastí bez úhony; ne tak ale u Laca. Po edukativním výkladu mě lapil na výzvu, že redakce hledá ilustrátora. Co na tom, že po pár letech čilého kreslení pro již renomovaný dvouměsíčník jsem se dověděla, že to byla Lacova sólo akce a redakce nikoho moc nesháněla.

V r. 2016 probíhal nábor již o poznání sofistikovaněji. Na běžkách, po 25 kilometrech v nohách v závěrečném stoupání: „Tak jsme si říkali, že bychom v létě navštívili tu kamarádku ve Francii,“ snaží se Laco u výstupu stromečkem moc nezadýchat. „To zní skvěle. Jedete všichni?“ myslím Laca, ženu a děti. „No, když už jedeme tak daleko...“ přitakává Laco, „do Parahou tak 2 500 km.“ „Tak to asi poletíte, ne?“ „No, my jsme si říkali, že bychom to chtěli jako výlet, že bychom jeli autem...“ Odpíchnu se opatrně hůlkou: „Moment, ale vy přece auto nemáte!“ Chvilí je slyšet jen skluznice lyží... „No, my jsme si právě říkali, jestli bys nás tam nedovezla.“

Ale vy přece auto nemáte!

Jestli si myslíte, že jsem najela 5 000 km jen do Francie a zpět, tak to byste neznali Laca. Museli jsme přece až do Španělska, když už jsme u moře, ne?!

2020, listopad. S partou kamarádů, kam patřil i Laco, jsme si vyrazili na nejbližší vrchol Nízkého Jeseníku, který máme po ruce – Jedovou. Už nevím, kdo řekl co vtipného, ale ještě nikdy jsme Laca neslyšeli smát se tak dlouho. To bylo naposledy, kdy jsme se viděli. Za měsíc jsem se stěhovala a Laco mi slíbil, že pomůže. Ve vyklizeném bytě už mi čtyři dny po Vánocích zbyl jen počítač s internetem, abych mohla online sledovat pohřeb. Dodnes ho tajně podezírám, že se mu nechtělo stěhovat. ☺

Je to pět let, kdy Laco nečekaně odešel z pozemské redakce časopisu, před 16 lety odešla i zakladatelka časopisu paní Olga Tělupilová, kterou předešel její manžel Miroslav Tělupil ještě o pár let dřív (r. 1993).

Časopis slaví 35 let. Je čas slavení i loučení, vzpomínání i plánování. Protože „Každá věc má svůj čas. Je čas rodit a čas umírat, čas plakat a čas se smát, čas hledat a čas ztrácet i čas mlčet a čas povídat...“ (srov. Kazatel 3,1 nn)

ŠÁRKA CHLUPOVÁ

Šéfredaktorka, výtvarnice a pedagožka, ilustrátorka knih, koordinátorka mezinárodních projektů; v redakci pracuje přes 20 let.

Zrození je zázrak

Rozhovor
se senátorem
Lumírem Kantorem

Ke kořenům

**Rozhovor
s Ivkou
Hasovou**

Strom života – – mobilní hospic

Rozhovor s Janou Kůrovou

Když jsem před nedávnem pečovala o nemocného tatínka v závěru jeho života, obracela jsem se často s prosbou o pomoc a radu na lékaře, přátele, ale i na různé instituce. Několik lidí v té době intenzivně vstoupilo do naší rodiny. Jednou ženou, která k nám poslední měsíc tatínkova života přicházela téměř každý den, byla úžasná sestřička ze sousední vesnice, o níž jsem předtím vůbec neměla tušení. Dnes vím, že je to žena s velkým a laskavým srdcem...

Proč jste se rozhodla pracovat jako zdravotní sestra v mobilním hospici? Jaká cesta vás přivedla právě do Stromu života?

V akutní medicíně jsem strávila většinu profesního života, konkrétně na oddělení ARO. Časem jsem ale cítila, že už nechci jen „zachraňovat“ za každou cenu. Podílela jsem se na zavádění paliativní péče v domovech pro seniory v rámci nadačního fondu Abakus a právě tam jsem si definitivně uvědomila, jak hluboký smysl má péče o člověka v závěru života. Do Stromu života mě přivedla touha být v těchto chvílích s lidmi opravdu pří-

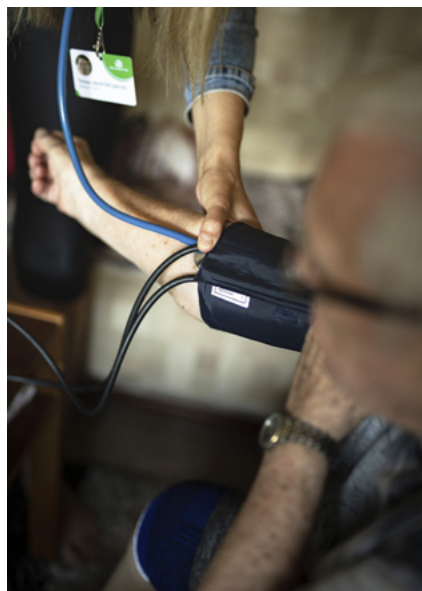
tomná – lidsky, odborně i s respektem k jejich přání zemřít doma.

Jak vypadá váš pracovní den?

Každý den je to trochu jiné – krásné i náročné zároveň. Naše práce nemá pevný začátek ani konec. Nemáme klasické ranní porady – každá z nás má „svoje“ pacienty, ke kterým pravidelně docházíme téměř každý den. Ať už je plán jakýkoli, musíme být neustále připravené kdykoli vyjet, když se zhorší stav pacienta, objeví se nový příznak nebo když si rodina neví rady. Naše práce je hodně o naslouchání, vnímání jemných změn a především o tom být opravdu nablízku – nejen fyzicky, ale i lidsky. Večer zůstáváme na příjmu v rámci pohotovostní linky pro akutní výjezdy nebo konzultace. Věnujeme se také pozůstalostním návštěvám, kdy se po úmrtí blízkého vracíme za rodinou – jen být s nimi, vyslechnout je, pomoci uzavřít náročné období.

Zdravotník je vždycky rád, když se pacient uzdravuje. Vám pacienti naopak většinou umírají. Kde berete sílu?

Sílu mi dává samotná smysluplnost té práce. Víím, že i když nemocného nevyлéčíme, můžeme mu ulevit od bolesti, umožnit důstojné rozloučení a dát rodině čas, který už

Eternal life

Byly to takové malinké domečky, které byly vidět na kopcích už ze silnice. Nahuštěné na sobě, jen stříšky trčely zpoza zdi. Jeden z top momentů naší dovolené v Kalábrii a na Sicílii pod Etnou. No, mohla každou chvíli bouchnout, ale vysoptila se před týdnem, a tak jsme věřili a letěli.

Dovolená byla intenzivní. Moře zážitků. Moře. Zážitky. Flora. A fauna. Krása. A horko. I dusno. A ty malinkaté domečky tam v kopcích za vesnicí, co mě pořád těmi stříškami nalepenými jedna na druhou lákaly. A tak jsme se u nich jednou zastavili...

Není divu, že v horách, kde je země skalnatá a vyprahlá, nekopou hroby do země. Staví hrobky vzhůru jako jeden malinkatý domeček vedle druhého a hřbitov se tak stává vlastně malinkatým městečkem. Je to až roztomilé. S údivem jsme vstoupili a procházeli uličkami. Některé domečky měly i okýnka a záclonky, prosklené vstupní dveře jako u opravdového domu. A byly pootevřené. Tak jsme tu a tam nahlédli a vešli. No, útulno jak v pokojíčku. Květiny, fotky, židle, místa akorát tak na posazení, na otočení se vestoje. Obrázky těch, kteří jsou podél stěny pohřbeni a „zabetonováni“ ve dvou či třech, někdy i ve čtyřech patrech nad sebou. Proto rozdílnost výšky domečků. Člověk může vejít jako do pokojíčku, posedět, pobýt s těmi, kteří ho předešli, zavzpomínat, pomodlit se. Někde bylo betonové lůžko volné, připravené i se jmenovkou. Jen rakev či urnu tam zasunout a zazdít a postavit další vázičku. Bylo to zajímavé. Fascinující. I u nás máme hrobky, jenže do nich člověk neleze, aby pobyl mezi ostatky svých předků. Tady se to vlastně dalo a mě to uvádělo v úžas. Vejít na návštěvu k těm svým milým, zavzpomínat v jejich bezprostřední blízkosti... Taký tu uklidit, zamést, umýt okna... Tenhle zvláštní vertikální rozměr dočasného domova stavěného vzhůru k nebi všemu dával ještě jiný význam. My pohrýváme obvykle dolů, oni směrem nahoru. Ale je pravdou, že dnes jsou možné různé alternativy i u nás.

Nakonec to je vlastně jedno, jestli člověk vejde do takového hřbitovního domečku k modlitbě či vzpomínce, sedne do křesla doma v obýváku s pohledem upřeným na urnu s ostatky svého milého nebo navštěvuje naše klasické hřbitovy a zapaluje svíčky a sází macešky. „Kdybych měla na hrobě umělý kytky, tak bych se v hrobě obracela, to si pamatujte,“ vždycky nás varuje naše stárnoucí babička, velký recesista. Ale ve své životní moudrosti, stárí a víře ví, o co opravdu v životě jde. Že jde především a jediné o život věčný.

V malé farnosti na břehu Tichého oceánu, v Komunitě Blahoslavenství na druhém konci světa, je jeden prima kněz-misionář. Přijel s tím synek. Velmi originálním způsobem motivuje k životu. K životu věčnému. Aby člověk nezapomínal, aby věděl, proč a pro co žije. Svaté přijímání se přijímalo se slovy The Body of Christ and Eternal Life – Tělo Kristovo a život věčný. Myslím, že tohle každému přijímajícímu odpovídajícímu „amen“ připomnělo rozhodně ten nejpodstatnější rozměr.

Na Sicílii v Syrakusách ve svatyni Panny Marie plačící, kde jsme putovali s naší dcerou Lucií po stopách té svaté a dost jsme se přitom zapotili, měli taky jednu zajímavost. Před svatým přijímáním nastoupila místní „ochranka“. Paní a pánové ve vestách, ne reflexních, ale v mariánské barvě. Ministranti tam nebyli žádní, a tak se ke každému podávajícímu postavili tito ochránci a já pochopila proč. Byli to bodyguardi, doslova The Body of Christ Guardi. Hlídali, aby si někdo Pána Ježíše někam neodnesl a neschoval a aby vše probíhalo důstojně. A aby přijímající přijali Jeho tělo... a ano, s Ním i život věčný.

Tak se mi to usadilo v mysli... A přemýšlím o tom stále častěji a hlouběji. Ty malinké domečky, do kterých všichni spějeme. Ten velký věčný domov, ke kterému jsme každým dnem svého života blíž. Ten život nekonečný, který propojujeme s naším životem pozemským a přijímáme ho už teď... Vždyť jde o jediný pravý cíl a smysl celého našeho života.

A tak nám moje maminka, naše legendární babička, s humorem jí vlastním ve svých 82 letech stále na všech akcích a oslavách připomíná, ať ji vyfotíme na parte, dokud vypadá ještě trochu k světu. A pak zas připomene: „A hlavně mi nedávejte na hrob umělý kytky, jinak se budu v hrobě obracet. A taky se fakt přesvědčte, že jsem v té rakvi mrtvá. Víte, jakou mám klaustrofobii...!“ A další pokyny následují. Tomu všemu se všichni vždycky srdečně zasmějeme. A pak dodá, hlavně ať se za ni modlíme, až tu nebude, aby i ona nám mohla z nebe dál pomáhat.

A já si uvědomím, že ji ještě tady a teď můžu obejmout a říct jí: „Mami, díky za vše, mám tě ráda.“ A jsem vděčná. A připijeme si. Na život. A hlavně na život věčný. No a pak teda jdeme a vyfotíme ji...

MAGDALÉNA STREJČKOVÁ

Vdaná, má tři děti, autorka několika knih fejetonů z rodinného prostředí, lektorka prožitkových programů pro děti v olomouckém Dramacentru Sdružení D, koučka.
www.magdalenastrejkova.cz

Proč mám rád pohřby?

Taky jste na TV NOE zaslechli o. Daniela Víchu, jak tvrdí „pohřby, to je moje“? Nám to tedy nedalo a raději jsme se zeptali, jak to myslí.

Možná to zní zvláště – říct, že mám rád pohřby. Smrt přece bolí. Pohřeb je často chvílí slz, ticha a smutku. Přesto je v této události cosi hluboce lidského a opravdového. Pohřeb je jedním z mála okamžiků, kdy se zastavíme. Kdy odložíme fasádu každodennosti, odmlčíme se před tichem věčnosti a začneme se ptát: co má v životě skutečně smysl? Kam směřujeme? Co zůstane po nás?

Smrt není definitivní konec

Pohřeb v křesťanském pojetí není jen formální rozloučení s tělem zesnulého. Je to bohoslužba naděje. Mluví o smrti – ano, ale zároveň o životě, který smrt nepohltí. V křesťanství není smrt tečkou, ale čárkou. Není koncem příběhu, ale jeho přechodem. Nezavírá dveře, ale otevírá jiné – dveře věčnosti.

To, co se na pohřbu děje, není jen vyjádření bolesti, ale i víry. Nad rakví se čte slovo o Kristu, který prošel smrtí a vstal z mrtvých. Nezůstal v hrobě. Jeho vítězství nad smrtí je jádrem křesťanského

poselství. Když křesťan umírá, nepropadá nicotě, ale odevzdává se Bohu. Tělo sice pomíjí, ale duše žije dál – a čeká na den, kdy bude všechno obnoveno.

Kam kráčíme

Pohřeb je tedy i připomínkou toho, že náš život má cíl, který přesahuje tento svět. Že nejsme jen náhodou, která na chvíli blikla v temnotě vesmíru. Křesťanská naděje říká: jsi milovaný, jsi chtěný, jsi věčný. A smrt, jakkoli bolestná, tě nemůže vytrhnout z Božích rukou.

Zároveň pohřeb připomíná hodnotu života. Není samozřejmý, není nekonečný. Každý den, každé setkání, každé odpuštění – všechno je dar. Když stojíme nad hrobem, začínáme znovu chápat, že život není o tom, kolik jsme vydělali, ale koho jsme milovali. Není o tom, co jsme měli, ale co jsme dali.

Memento mori

Mám rád pohřby, protože vracejí člověka k podstatnému. Odkládáme

masky a jsme chvíli pravdiví. Slzy se stávají modlitbou. Ticho volá po smyslu. A nad tím vším zaznívá křesťanské slovo, které není lacinou útěchou, ale zkušeností víry, která obstála i ve stínu smrti.

Kéž bychom tuto hloubku nemuseli objevovat jen ve chvílích ztráty. Kéž bychom i v životě dokázali žít s vědomím, že náš čas je vzácný. Že to, co děláme dnes, má dosah do věčnosti. Kéž bychom uměli žít tak, abychom se jednou nemuseli bát umřít – protože budeme vědět, komu jsme uvěřili.

Křesťanský pohřeb není jen smuteční obřad. Je výkřikem naděje: Smrt nemá poslední slovo. To poslední slovo má Láska.

A jak se vy sám připravujete na smrt?

Ačkoli ještě patřím k těm, kteří se považují za mladé, uvědomuji si, že je spousta věcí, které již v životě nestihnu. Stejně tak si poslední dobou uvědomuji, že lidí na druhém břehu, kteří v mém životě byli důležití, velmi rychle přibývá. A to vše mě vede k častějšímu přemýšlení o tom, že se tam kdykoli mohu ocitnout i já. Zatím se nepřipravuji bezprostředně, ale stále více žiji s radostným vědomím, že tam jednou přejdu i já.

Než přejdete, utkvěl vám zde na Zemi nějaký opravdu pěkný pohřeb?

Jako kněz prožívám pohřby plné zoufalství a otázek, ale také pohřby, které se nebojím nazvat „oslavou života“. Tím rozdílem není ani tak víra v Boha, protože i věřící může mít se smrtí problém. Je jím spíše pevnost a krása vztahů v rodině. Když se rodina vzájemně semkne, navzájem se podpoří, pak dokážou všichni na zemřelého vzpomínat i s radostí a smíchem, protože v jejich vztazích žije jeho odkaz. Naopak když člověk nemá pevné vztahy, je smrt blízkého vždy tragédií.

P. DANIEL VÍCHA

V současnosti je farářem v Kravařích, moderátorem pořadů TV NOE.

Valašský kontrabáš strýca Matalíka

Když zazní „Kde domov můj“, každý obyvatel české kotliny a moravského pole ví, že je to píseň z Tylovy Fidlovačky a česká hymna. Když zazní „My zme Valaši, jedna rodina“, všichni Valaši ví, že je to strýc Matalík a valašská hymna. Tento kraj je vůbec úrodný na znamenité osobnosti jako Tomáš Baťa, Jarmila Šuláková či Vlasta Redl.

„Tonek“ Matalík se narodil r. 1880 ve Valašském Meziříčí. Když byl větší, dal ho „staříček“ do učení na prodáváče v textilním obchodě. Prodával látky a též spodničky a našetřil si na první housle. Byl by rád hrál Haydna nebo Paganiniho, ale věděl, že do klobouku mu Valaši hodí zlaták jen na tancovačce, svatbě nebo na funuse. Kluk, který v generaci Beatles hrál na kytaru rokenrol, neměl o přízeň dívčího publika nouzi. Ten, co uměl čarovat na housle ještě o padesát roků dříve, to měl stejné. Valašské círky na koncertech šilely a Matalíkovu fanynku, Marušku Mušálkovu, před svatbou všichni varovali: „Mařko, neber si muzikanta. Ten ti doma nechá eném gatě a bude furt v tahu.“ Zamilovaná Maruška varování nevnímala, ačkoli po svatbě zjistila, že nejspíš měla. „No, ale co už.

Někdo rád vdolky, jiný holky. A Tonek rád husličky, můj kontrabáš a darebné písničky. U tech sa já sice haňbů červem, ale stejně jich mám ráda.“

Dneska bychom řekli, že Tonek byl charismatický frontman hvězdné kapely a vyprodával valašské tancovačky i stadiony. Po turné v r. 1941 zakotvila jeho kapela v pražské Lucerně, kde se seznámil s R. A. Dvorským a jeho Melody Boys. Když byl Dvorský na koncertech, hrál místo něj v Lucerna baru, kam občas zašla i Adina Mandlová a kde si Oldřich Nový s Matalíkem „stříhnul“ slavnou píseň z filmu Kristián „Jen pro ten dnešní den“. Fotka z foyer Lucerny s Novým a Mandlovou, na níž se Matalíkovi podepisuje na housle, se ztratila na konci války a dnes je spolu s Ďáblovou biblí uložena v Královské knihovně ve Stockholmu. Při jedné návštěvě Lucerna baru byl zase ředitel železnic CIWL tak okouzlen valašským folklórem, že kapele nabídl smlouvu na účinkování v jídelním vagonu Orient Expresu. Vzhledem k válečným událostem z toho ale nakonec sešlo.

Nadějněji se jevila spolupráce s Janem Werichem ve filmu Pekařův

císař, kde doprovázeli účinkující v závěrečném dějství při zpěvu budovalatelské písně „Ten dělá to a ten zas tohle“. Nakonec byla kapela na návrh Zdeňka Nejedlého z filmu vystřižena s odůvodněním, že jejich Darebné písničky nejsou dostatečně politicky angažované. Poslední pokus učinil národní umělec Karel Svolinský, když místo dělníka s montážním klíčem na mozaice Olomouckého orloje navrhl strýca Matalíka s husličkama. Porota ale skicu vyřadila s námitkou, že ocelový socialistický klíč je mnohem údernější než javorové husle. Jako útěchu nabízíme alespoň recept na valašský kontrabáš strýca Matalíka.

LUBOŠ NÁGL

Emeritní sekretář pro pastorační Arcibiskupství olomouckého; je ženatý, má 1 manželku, 11 dětí a 17 vnoučat.

Suroviny:

- 1 kg brambor
- 40 dkg pohanky
- 1 l horké vody
- 4 stroužky česneku
- 1 ks cibule
- 30 dkg uzeného masa
- 3 lžíce sádla
- klobáska
- 1 lžíce majoránky
- 20 dkg uzený kozí, ovčí nebo jiný tvrdý sýr
- oskeruše a trnky
- sůl, pepř, kmín
- kysané zelí
- petrželka nebo pažitka

Postup:

Pohanku propláchněte a dejte do hrnce. Zalijte 1 l vroucí vody, vařte 3 min., pak nechte v teple dojít. Brambory oloupejte, nakrájejte a v osolené vodě uvařte doměkka. Česnek nakrájejte na plátky. Oloupanou cibuli a uzené maso nakrájejte na kostičky. Na pánvi rozpalte 2 lžíce sádla. Orestujte cibuli, přidejte česnek a uzené maso. Přidejte uvařenou pohanku. Osolte, opepřete a posypte majoránkou. Nakonec vmíchejte uvařené, scezené brambory, kostky oskeruše a trnky. Přendejte do pekáče vymazaného zbylým sádlem a posypte nahrubo nastrohaným sýrem. Pečte 15–20 min. na 200 °C dozlatova. Podávejte s kysaným zelím a posypané petrželkou nebo pažitkou.

Podrobit si tuto zemi

Čínský spisovatel Sun Tsi sepsal v 5. století př. Kr. scénář dokonalého způsobu, jak si podrobit nějakou zemi. Invaze do země, kterou chceme získat, musí probíhat delikátně a pomalu.

Mistři vojenského umění porážejí nepřítele bez boje. Podrobovat si zemi je třeba tak, aby nikoho ani nenapadlo, že ztrácí svobodu. Nejlépe ještě úzce spolupracovat s tím, koho chcete ovládnout. Celou záležitost je třeba ještě maskovat umným dávkováním různých výhod.

Invaze musí probíhat delikátně a pomalu.

Chceme-li tedy získat zemi bez zbytečného prolévání krve, je třeba se držet těchto rad:

1. Diskredituj dobro a pravdu.
2. Kompromituj opravdové vůdce: Místo nich hledej vlastní, kteří budou podřízeni jedině tobě.
3. Podrývej vzájemnou důvěru mezi lidmi. Ať každý zůstane sám.
4. Podrývej současnou vládu: nepořádek rodí rozhořčení, kterého můžeš využít.
5. Využij různé ničemý: nemají jiné východisko než ti věrně sloužit.
6. Rozsévej neklid tam, kde je to možné.
7. Podněcuj mladé proti starým.
8. Posmívej se tradicím, protože ony jsou největší nepřitelem. Nedovoluj totiž zapomenout na kořeny.
9. Znemožňuj zásobování rýží a vodou.
10. Rozšiřuj smyslnou hudbu.
11. Šiř nemravnost.
12. Odměňuj své pochlebovače.

13. Snaž se vědět vše o tom, co se děje v zemi, kterou chceš rozvrátit.

Tohle všechno radí čínský spisovatel Sun Tsi.

Když pozoruji naši současnost, nemohu se někdy ubránit dojmu, že se někdo učil v Číně před pětadvaceti stoletími.

PROKOP SIOSTRZONEK

Benediktinský mnich a arciopt břeunovského kláštera.